

פרוייקט "דור לדור"

מגישה: הילה שילה-עמרם

הפרוייקט אותו רוצה אני להציע וליישם במערכת החינוך שלי - הוא מיזם קירוב, שילוב ושיתוף פעולה בין ילדי המערכת, קרי - הדור הצעיר והרך - לבין בני הדור השלישי: אנשים מבוגרים המתגוררים בקהילה, קרי - סבים וסבתות של הילדים - וגם כאלה שאינם בהכרח בעלי קירבה משפחתית, אלא חברי הקהילה והקיבוץ.

שם המיזם: "דור לדור".

בימינו, לא תמיד קיימים - סימביוזה, יחסי גומלין הדוקים וקשר מתמשך ומלא בין שני הדורות - הצעיר והמבוגר. הדבר נובע מסיבות רבות ומגוונות. לצערנו, לא פעם, נתפס אדם מבוגר בחברה המערבית-המודרנית, המתקדמת והתזזיתית שלנו כ: אדם "מיושן", "הנשאר בידיעותיו מאחור", כפחות רלוונטי, שלא לאמר - פרימיטיווי.

לכן, יהא זה אתגר עצום ומעניין ביותר עבור המערכת להצליח לשלב ולאחד את שתי קצוות אלו.

אין ספק שהקשר העמוק והיומיומי שייווצר בין הילד למבוגר בגן הילדים - יתרום רבות ובצורה משמעותית לתחושת החיבה, האהבה והקבלה שלהם - המבוגרים, בעיני הילד והקהילה כולה.

עם הזמן, יחוש הילד יכולת הכלה והזדהות גדולים, כמו גם תחושת כבוד וההערכה למי שלא אחת נתפס כ"מיושן", - כמו גם אמפתיה גדלה והולכת לאנשים מבוגרים בכלל, למראה (הויזואלי) שלהם, למעמדם החברתי, לסיפור חייהם ולאישיותם.

חיזוק ובניית קשר שכזה יהא אפקטיבי ביותר - הן בעבור הילדים והן עבור המבוגר שבקהילה. אציין, כי אדבר בעבודתי בלשון זכר בלבד ("סב"), אולם הכוונה, כמובן - לסבים ולסבתות כאחד.

תרומת המיזם לגיל הרך:

עם יישומו והפעלתו של מיזם "דור לדור" - המגע הקרוב והאינטנסיבי עם המבוגר שבקהילה יחשוף את הילד לערכי המבוגר, תפיסת עולמו, סיפורו האישי ותרומתו ההיסטורית לבניית הארץ והקיבוץ. האדם המבוגר, זה אשר חווה צורת חיים שונה בתכלית במהותה ובצורתה מצורת חייו של הילד בימינו - צוררים באמתחתו אוסף נדיר ומיוחד של ערכים, שיעורי חיים, מידות ותכונות אשר באם יועברו אל הדור הצעיר - ערכם לא יסולא בפז!, למשל:

צניעות, פשטות, הסתפקות במועט.

נאמנות, חברות ואידאליים.

מלאכת כפיים, עזרה לזולת וערבות הדדית.

אהבת ישראל והכלל, אהבת הארץ, היישוב והמדינה.

כל המידות והתכונות הללו, כל תפיסת העולם הזו – חשובה באופן יוצא דופן להתפתחותו וגדילתו של הילד הרך, לעיצוב עולמו ותפיסת חייו, לפיתוח אופיו ואישיותו - ולתרומתו לחברה לעתיד לבוא.

במהלך הקשר האינטנסיבי עם המבוגר הוא יספוג ויקלוט ערכים ותכונות אלה, כאשר אט-אט, ייבנה גם ללא ספק קשר אישי וחם אשר יתרום רבות להתפתחות המנטלית, הרגשית, והאמוציונאלית של הילד.

גם אוצר המילים של הילד ישתבח מאוד כתוצאה מן המפגש הזה, עקב העובדה ששפתו של המבוגר שונה, עשירה וגם משלבת בתוכה עברית שונה מעט, ארכאית, שלעיתים כמעט ונעלמה.

תרומת המיזם למבוגר שבקהילה:

גם מבחינת המבוגר שבקהילה - תעניק הקירבה לילדים ומערכת היחסים עימם שורה ארוכה מאוד של אתגרים והזדמנויות מעניינות.

המבוגר, לא פעם חש סוג כזה או אחר של בדידות, תחושה של "הכושי עשה את שלו", תחושות של ניכור או של כזה ש"נשאר מאחור", שהוא אינו רלוונטי אולי כפעם.

הקשר עם הילדים יחזירו לליבו ולחייו תחושות חיוביות של: חום, אהבה, שמחה לרוב, הכלה וקבלה שלו. הילד שיצפה כל השבוע בקוצר רוח לפעילות עימו – ימלא את המבוגר בתחושה גדולה של חשיבות ואהבה, של כזה המצפים לבואו. הוא ימלא אותו בעניין ותעסוקה – ואת ליבו אושר גדול.

הפעילות המשותפת בגן גם תמלא את חלל שעות הפנאי המרובות של המבוגר, שלא תמיד מלא בעיסוקים. במקום שיישב המבוגר חסר פעילות בביתו, או על הספסל – יתמלא זמנו באתגרים רגשיים, מנטליים ופרקטיים.

אפרט ברזולוציה ברורה יותר באשר לשיתוף פעולה זה, במספר דוגמאות פרקטיות:

"קבלת שבת"

בימי שישי, יתארח הסב בגן וידליק עם הילדים את נרות השבת, יברך עימם יחד על היין והחלה, ישיר משירי השבת, ילוש בצק ויאפה עימם את חלת-השבת אשר הם לוקחים לביתם בשמחה בסוף היום.

"סבא מאמץ גן"

בכל שבוע יגיע לגן "סבא מאמץ". הסבא ישחק עם הילדים במשחקיהם, יאכל עימם את ארוחת הצהריים, יחגוג עימם את ימי ההולדת וכיוצ"ב.

תוקדש שעה להקראת סיפור או שיר ע"י הסב ושיחה עם הילדים. בגנים הבוגרים יותר יספר הסב לילדים את סיפורו האישי, מפרקי חייו ומעשיו, כגון: סיפורי עלייה והקמה, עבודה חקלאית, חוויות חיים וכיוצ"ב.

חגים:

הסב ייקח חלק פעיל ומעשי בפעילות החג, כגון: הכנת לביבות עם הילדים בחנוכה, הכנת אזני המן בפורים וכו'. ישיר עימם את שירי החג או ילמדם שירי חג ישנים, אשר אין הילדים מכירים. (ביום העצמאות, למשל – לא יהיה טוב ממנו לסיפור מאורע הקשור ביום זה!).

המצפן הערכי:

המצפן הערכי בא לידי ביטוי בצורה משמעותית ביותר במיזם שלי. אפרט:

דמוקרטיה פעילה:

האינטראקציה והשילוב המיוחד של המבוגר עם הילד יוצר, ללא ספק, שיוויון בין שונויות, מחבר קצוות מנוגדים, מעלה ומשפר עד מאוד את האחריות החברתית, את מעורבות הגן בחיי הקהילה ויחסו אליה – ובמקביל, משפר את מעמדו ומקומו של המבוגר בקהילה.

אהבת הארץ:

מי כסב או סבתא – טובים, מתאימים וראויים לחנך את הילד לאהבת הארץ?, שיתוף המבוגר בפעילות הגן ימלא ויעצב באישיותו המתפתחת של הילד את אידיאל אהבת הארץ במידה שאין גננת צעירה יכולה לעשות. סיפורי חיינו של המבוגר ההולכים אחורה אל העבר - מלאים בחוויות חקלאות, התיישבות, ערכי הארץ והמדינה לרוב.

שותפות קהילתית:

גם בנושא זה של "שותפות קהילתית" - המיזם שלי, ללא ספק, עונה גם עונה. הנתק הקיים לעיתים קרובות בין הקצוות, בין הדורות – יילך ויצטמצם, תיווצר שותפות רגשית ומעשית חיונית בין דור המבוגר לדור הצעיר, כמעין "דבק" המחבר קצוות רחוקים. מדמיינת אני, למשל, את ילדי הגן מתארחים בסוכת אחד הסבים, בחג סוכות. הם - הילדים, מצד אחד – יצרו במו ידיהם את הקישוטים הצבעוניים לסוכה, ומאידך – הסב מארחם ומאכילם בסוכתו – ואינני רואה חיבור קהילתי טוב מזה!. הסב מאושר מן המפגש הנהדר, הצבעוני, הקולני ומלא החיים – והילד שמח ומתמוגג מן האירוח החגיגי ומן הנתינה של הסב, מאידך.

ראה וחדש:

הסב ילמד את הילד יכולות יצירה שאולי אינם בהכרח קיימים כבר בימינו, כאשר יצור וישחק עימם בצורות אומנות ומשחקים שונים.

כמו כן, יתחזק ויעובה מעגל השנה היהודי - ע"י סיפורי מנהגים, הלכות, מסורות ותהליכי טקסים שונים שהיו נהוגים בקהילה ממנה בא הסב, - דבר שיחזק מאוד את הקשר בין הילד ליהדותו, למורשתו ולחגי ישראל.

ברצוני להתייחס בעבודתי להרצאתה של חלי זלינגר – "גישת התיווך, אינטראקציה מבוגר ילד" ולעמוד על כמה נקודות חשובות בה, אשר נוגעות למיזם זה שלי.

עקב העובדה שהמבוגר מגיע מן הקהילה עצמה, חבר בה ומכיר את הנפשות הפועלות בה ואף אולי נכדו לומד באותו הגן – תיווצר מיד אמפתיה גדולה ורגישות רבה שתשודר ותועבר אל הילד בגן.

הסב שיהא מאושר מן הקשר הרגשי המתפתח עם הילדים ומאהבתם אליו, יצור אצלם - כמעט באופן מיידי - רגשות הזדהות וקירבה גדולה. וכך במעגל סגור יילכו ויתעצמו רגשות החיבה ההדדיים, הסימפטיה והאהבה בין המבוגר והילד.

הסב המבוגר, זה המגיע אחת לכמה ימים ומשמחם – הוא דמות אידאלית, מושלמת למה שמכונה "דמות התקשרות"!!

לגבי "מיקוד" – המטלות והפעילות של הסב תותאם במדויק לגילו וליכולותיו של הילד, כך שילכוד את תשומת ליבו, יסקרן אותו וימלא אותו באתגרים חדשים.

נוכרת אני כרגע באותו "משחק" של פעם, בו היינו מעבירים חבל בין שתי קופסאות של לבן ומאזינים בהשתאות לקולו של החבר המדבר מן הצד השני. פעילות מעין זו, למשל, תוך שהסב בונה עימם את האביזר ולאחר מכן בוחנים יחד את תוצאותיו – תשיג מידה עצומה של קשב ומיקוד, התרגשות, הדדיות וחיבה רבה משותפת!!

חוייה נהדרת שכזו – תוך כך שהסב מסביר ומלמד את אשר התרחש בשפתם וביכולתיהם השכליות הספציפיות – כל אלו יגרו את סקרנותו של הילד, יעצימו את יכולות החקירה והלמידה שלו, ויעשירו את ידיעותיו על פעילות חושיו ועל חוקי הטבע.

בתחילה, יסביר הסב את הניסוי ויבצע עימם, שלב אחר שלב, את המטלה ובסופו של תהליך יקדיש הוא את תשומת הלב להקשבה לילד, לדברים שלמד מן הניסוי הנהדר, ישאל: מה הבין הילד ממה שהתרחש ואת תובנותיו החדשות על העולם, תוך מתן הערות חיוביות ובונות ושידור שביעות רצון וסיפוק מדרך ביצוע הניסוי.

וגם אם, בצורה זו או אחרת, "ייכשל" הניסוי – יסביר לו הסב ברוגע איך לבצעו טוב יותר בפעם הבאה והילד ייצא בתחושה ובהרגשה שבכל מקרה, הוא מוכשר ונבון ויודע לעשות את הדברים כראוי.

לסיכום:

כל התהליך שתיארתי, תוך שהוא שוזר את הווי עולמם של המבוגרים בפעילות השוטפת בגנים – ישיג, ללא ספק, מטרות רבות וחשובות ביותר!!: רגשיות, חברתיות, פסיכולוגיות ופרקטיות - הן אצל הילד המתפתח, משפחתו, סבו וסבתו שלו - והן אצל הסב או הסבתא שבהילה.

- סוף עבודה -

ביבליוגרפיה:

- הרצאתה של גבי חלי זלינגר – גישת התיווך, אינטראקציית מבוגר ילד.
הרצאתה של גבי אפרת קרינסקי – שיתוף הציבור וקשר עם הורים.
הרצאתה של דר' גבי אסם – ייחודיות החינוך הקיבוצי.
הרצאתה של גבי ענת רוזנבלט – המנהל כמנהיג פרואקטיבי.
הרצאתו של אורי אופיר – יזמות חינוכית.